WIKIPEDIA

Mari dili

Vikipediya, azad ensiklopediya

Marı dili (və ya **Düzən-şərq marı dili**) — fin-uqor dillərindən biri. marılar arasında, əsasən Marı El və Başqırdıstanda yayılıb. Ruslar XX əsrədək onların dilini yanlış olaraq «çeremis dili» adlandırırdılar.

Fin-Perm dilləri qrupuna aiddir. Marı Eldən başqa Vyatka çayı sahillərində və Urala qədər ərazidə yayılıb, bir neçə dialekti vardır.

Düzən-şərq mari dili dağ marı dili ilə və rus dili ilə yanaşı Marı El Respublikasının dövlət dillərindən biridir[1].

Təqribi sayı 450 min nəfərdən çoxdur.

Mündəricat

Əlifba

Marı dilinin əlifbası XVIII əsrin ortalarında yaranıb. İndiki əlifba bir qədər dəyişikliklərlə 1870-ci ildən istifadə edilir.

Marı dilində «Ончыко» («İrəli»), «Пачемыш» («Arı») jurnalları, «Кугарня» («Cümə»), «Марий Эл», «Чолман» («Kama») və «Морко мланде» («Morka torpağı») qəzetləri çıxır.

Mədəniyyətdə

2012-ci ildə ekranlara tam marı dilində çəkilmiş Rusiya istehsalı olan "Небесные жёны луговых мари" ("Luqovı marılarının səma arvadları") adlı film çıxdı.

Ədəbiyyat

- Троицкий В. П., Черемисско-русский словарь, Казань, 1894 (горн. и лугов.);
- Васильев В. М., Записки по грамматике народа мари, Казань, 1918 (горн. и лугов.);
- Шорин В. С., Маро-русский словарь горного наречия, Казань, 1920;
- Кармазин Г. Г., Материалы к изучению марийского языка, Краснококшайск, 1925 (лугов.);

- Его же, Учебник марийского языка лугово-восточного наречия, Йошкар-Ола, 1929;
- Васильев В. М., Марий Мутэр (словарь горн. и лугов.), Центриздат, М., 1929;
- Castrén M. A., Elementa grammaticae tscheremissicae, Kuopio, 1845 (горн.);
- Wiedemann F., Versuch einer Grammatik der tscheremissischen Sprache, SPB, 1847 (горн.);
- Budenz J., Erdei és hegyi cseremisz szótár, Pest, 1866 (мар., венг., лат. словарь, горн. и лугов.);
- Szilasi M., Cseremisz szótár, Budapest, 1901 (мар., венг., нем. словарь горн. и лугов.);
- Ramstedt C., Bergtscheremissische Sprachstudien, Helsingfors, 1902 (кроме текстов мар., нем. словарь, горн.);
- Beke O., Cseremisz nyelvtan, Budapest, 1911 (грам. горн. и лугов.);
- Räsänen M., Die tschuwassischen Lehnwörter im Tscheremissischen, Helsinki, 1920;
- Lewy E., Tscheremissische Grammatik, Lpz., 1922 (лугов.);
- Wichmann Y., Tscheremissische Texte mit Wörterverzeichnis und grammatikalischem Abriss, Helsingfors, 1923 (кроме текстов словарь и грам. очерк, горн. и лугов.);
- Räsänen, Die tatarischen Lehnwörter im Tscheremissischen, Helsinki, 1923.

Mənbə

- Сайт Кадзуто Мацумуры о марийском языке (http://www.kmatsum.info/mari/eng/) (ing.) (yap.)

  на нём лугово-марийско-русско-японский словарь (http://www.kmatsum.info/mari/mardic/)

- Электронные марийские словари, марийские словари онлайн. Марийская грамматика (http://www.marlamuter.org/)
- Электронные марийские словари онлайн. (http://dict.marlamuter.ru/)
- Большой марийско-русский словарь онлайн. (http://dict.komikyv.ru/index.php/index/8.xhtml)
- Mari Multilingual Dictionary (http://mari.finno-ugristik.at/dict.php)
- Финно-угорская электронная библиотека (http://fulib.ru/books.php?action=viewMariyielme)
- Электронная коллекция изданий на марийском языке (http://fulr.karelia.ru/cgi-bin/flib/view.cgi?id=46)

İstinadlar

1. Закон Республики Марий Эл от 26 октября 1995 года № 290-III (ред. от 10.03.2011) «О языках в Республике Марий Эл». (http://zakon.scli.ru/ru/legal_texts/legislation_RF/printable.php?do4=document&id4=98038fef-0484-4f00-b237-598aa4b6a27e)